

บทที่ 4

ผลการศึกษาและการอภิปรายผล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาถึง ผลของการให้คำปรึกษาในการดูแลตนเองแก่ผู้ป่วยเบาหวาน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วย และแบบบันทึกข้อมูลการใช้ยาของผู้ป่วย จากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ป่วยเบาหวานที่เข้ารับการรักษาในคลินิกเบาหวาน แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในช่วงเดือนมิถุนายน 2542 จำนวน 30 ราย ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ส่วนดังนี้ คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วยเบาหวาน ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ สิทธิในการรักษาพยาบาล และจำนวนสมาชิกในครอบครัว และข้อมูลด้านสุขภาพของผู้ป่วยเบาหวาน ได้แก่ ประวัติการเจ็บป่วยในอดีตและปัจจุบัน ระยะเวลาในการเป็นเบาหวาน การมีญาติสายตรงเป็นเบาหวาน ประเภทบุคคลที่ให้การดูแลแก่ผู้ป่วยเบาหวาน วิธีการได้รับความรู้เรื่องโรคเบาหวานและการมารับการรักษาของผู้ป่วย

ส่วนที่ 2 ผลการให้คำปรึกษาแก่ผู้ป่วยเบาหวาน ต่อพฤติกรรมกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานในด้านการบริโภคอาหาร การใช้ยาและการรักษาพยาบาล การดูแลเท้า อารมณ์และสังคม การป้องกันภาวะแทรกซ้อน และการออกกำลังกาย

ส่วนที่ 3 ผลการให้คำปรึกษาแก่ผู้ป่วยเบาหวาน ต่อความถูกต้องของการใช้ยาของผู้ป่วยเบาหวาน

ส่วนที่ 4 ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา รายได้ ระยะเวลาในการเป็นเบาหวาน และจำนวนสมาชิกในครอบครัว ต่อการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วยเบาหวาน

ในการศึกษาครั้งนี้มีผู้ป่วยเบาหวานที่เข้ารับคำปรึกษาจำนวนทั้งหมด 30 คน เป็นชายและหญิงในสัดส่วนที่เท่ากัน คือ อย่างละ 15 คน ซึ่งตามปกติโรคเบาหวานพบมากในเพศหญิงมากกว่าเพศชาย (บุญทิพย์ สิริรังศรี, 2539: 16) แต่อาจเนื่องจากในช่วงระยะเวลาที่ศึกษาเป็นช่วงว่างจากการเพาะปลูกของเกษตรกร ซึ่งเป็นอาชีพหลักของเพศชาย อีกทั้งเป็นช่วงระยะเวลาที่โรงพยาบาลแม่สะเรียงมีการรณรงค์เรื่องโรคไม่ติดต่อ โดยเฉพาะโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง ดังนั้นจึงพบผู้ป่วยเพศชายในระยะเวลาศึกษาจำนวนมากกว่าปกติ ส่วนใหญ่ผู้ป่วยเบาหวานร้อยละ 83.3 มีอายุอยู่ในช่วง 41 - 60 ปี โดยมีอายุเฉลี่ยประมาณ 49 ปี ซึ่งโรคเบาหวานจะพบบ่อยในผู้สูงอายุ (W.J. Butter, 1982: 971) โดยเฉพาะผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 มักมีอายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไป (เทพ หิมะทองคำ, 2542: 33) สถานภาพของผู้ป่วยเบาหวาน ร้อยละ 80.0 เป็นคู่และอยู่ด้วยกันมากที่สุด ส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา (ร้อยละ 70.0) เนื่องจากเขตที่ทำการศึกษาคือเป็นเขตทุรกันดาร มีเพียงโรงเรียนระดับประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีผลต่อรายได้และอาชีพของผู้ป่วย พบว่าผู้ป่วยเบาหวานร้อยละ 46.70 มีรายได้น้อย โดยมีรายได้ของครอบครัวอยู่ในระดับต่ำกว่า 2500 บาทต่อเดือน อาชีพส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร (ร้อยละ 26.7) อาชีพอื่น ๆ ที่พบรองลงมาคือ รับจ้าง (ร้อยละ 20.2) และเนื่องจากฐานะยากจนรายได้น้อย ผู้ป่วยเบาหวานส่วนใหญ่จึงมีสิทธิในการรักษาพยาบาลแบบบัตรสงเคราะห์ผู้มีรายได้น้อยหรือบุคคลที่สังคมควรเกื้อกูล (ร้อยละ 33.3) และในปัจจุบันลักษณะครอบครัวมักจะเป็นครอบครัวเดี่ยว ผู้ป่วยเบาหวานจึงมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวอยู่ในช่วง 3 - 5 คนเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 56.7) หรือเฉลี่ยมีจำนวนสมาชิกประมาณครอบครัวละ 3 คน ดังข้อมูลแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วย

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
N = 30		
เพศ		
ชาย	15	50.0
หญิง	15	50.0

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วย (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (ร้อยละ) N = 30	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (ร้อยละ) N = 30
อายุ		รายได้	
น้อยกว่า 40 ปี	3 (10.0)	น้อยกว่า 2,500 บาท	14 (46.7)
41 – 60 ปี	25 (83.3)	2,500 – 5,000 บาท	7 (23.3)
มากกว่า 60 ปี	2 (6.7)	5,001 – 7,500 บาท	1 (3.3)
สถานภาพ		7,501 – 10,000 บาท	3 (10.0)
โสด	2 (6.7)	มากกว่า 10,000 บาท	5 (16.7)
คู่และอยู่ด้วยกัน	24 (80.0)	อาชีพ	
คู่แยกกันอยู่	1 (3.3)	รับจ้าง	6 (20.0)
ม่าย/หย่า	3 (10.0)	เกษตรกร	8 (26.7)
ระดับการศึกษา		รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	3 (10.0)
ไม่ได้รับการศึกษา	4 (13.4)	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	4 (13.3)
ประถมศึกษา	21 (70.0)	อื่นๆ (เช่น แม่บ้าน)	9 (30.0)
มัธยมศึกษา	3 (10.0)	สิทธิในการรักษาพยาบาล	
ปวช. หรือ ปวส.	1 (3.3)	ไม่มีสิทธิในการรักษา	2 (6.7)
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	1 (3.3)	ประกันสุขภาพ	5 (16.7)
จำนวนสมาชิกในครอบครัว		บัตรสงเคราะห์ผู้มีรายได้น้อย	10 (33.3)
0 – 2 คน	10 (33.3)	ข้าราชการ	8 (26.7)
3 – 5 คน	17 (56.7)	ประกันสังคม	4 (13.3)
6 – 9 คน	3 (10.0)	อื่นๆ	1 (3.3)

ข้อมูลด้านสุขภาพของผู้ป่วยเบาหวาน

ผู้ป่วยที่มารับการให้คำปรึกษาในการดูแลตนเองส่วนใหญ่ ร้อยละ 70.0 ไม่เคยมีประวัติการเจ็บป่วยในอดีต ส่วนผู้ป่วยเบาหวานที่มีประวัติการเจ็บป่วยในอดีตมี 9 คน ส่วนใหญ่เป็นโรคประจำถิ่นของจังหวัดแม่ฮ่องสอน เช่น มาลาเรีย และไทฟอยด์ (ร้อยละ 33.3 และ 11.1 ตามลำดับ) และมีผู้ที่มีประวัติเป็นคางทูม ร้อยละ 22.2 ดังแสดงในตารางที่ 3 มีการศึกษาพบว่าเชื้อไวรัสที่ก่อให้เกิดโรคคางทูม มีผลในการทำลายตับอ่อนจนไม่สามารถผลิตอินซูลิน อันก่อให้เกิดโรคเบาหวานได้ อีกทั้งมีผู้ป่วยที่มีประวัติเป็นโรคตับอักเสบ (ร้อยละ 11.1) ซึ่งพบว่าโรคนี้มีผลทำให้ตับไม่สามารถเก็บน้ำตาลกลูโคสไว้ในรูปของไกลโคเจนได้ ทำให้มีระดับน้ำตาลในเลือดสูงขึ้น (บุญทิพย์ สิริรังศรี, 2539: 19) และความเครียดทั้งจากร่างกายหรือทางจิตใจ เช่น ความเครียดจากความเจ็บป่วยหนัก จากการผ่าตัด พบว่ามีผลก่อให้เกิดโรคเบาหวานในผู้ป่วยได้ (ไพบุลย์ จาตุรปัญญา, 2537: 21) โดยพบผู้ป่วยเบาหวานร้อยละ 11.1 ที่ผ่านการผ่าตัดมาก่อน ดังนั้นผู้ป่วยเบาหวานที่มีประวัติป่วยเป็นคางทูม โรคตับ หรือผ่านการผ่าตัดใหญ่ อาจเป็นโรคเบาหวานจากสาเหตุดังกล่าวได้ สำหรับการเจ็บป่วยในปัจจุบันนอกเหนือจากโรคเบาหวานของผู้ป่วยกลุ่มตัวอย่าง พบว่าผู้ป่วยส่วนใหญ่ไม่มีโรคร่วม ร้อยละ 60.0 ที่มีโรคร่วมมักจะเป็นโรคความดันโลหิตสูง (ร้อยละ 66.7) ดังที่พบว่าผู้ป่วยเบาหวานที่เป็นมานานจะก่อให้เกิดความผิดปกติของหลอดเลือด เป็นเหตุให้เกิดโรคต่างๆ ที่พบได้บ่อยที่สุด คือ โรคความดันโลหิตสูง (Nitiyanant Wannee, 1994: 61) และผู้ป่วยเบาหวานมีโอกาสดังกล่าวมากกว่าคนทั่วไปประมาณ 2 เท่า หรือพบโรคความดันโลหิตสูงในผู้ป่วยเบาหวานได้ตั้งแต่ร้อยละ 10-68 (สาธิต วรณแสง, 2537: 115)

ผู้ป่วย ร้อยละ 93.3 ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ซึ่งการควบคุมโรคและป้องกันภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยเบาหวานชนิดนี้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการดูแลตนเองเป็นสำคัญ (สุดาพร ดำรงค์วานิช, 2536: ก) มีผู้ป่วยเพียง 2 คนที่เป็นเบาหวานชนิดที่ 1 อัตราส่วนจำนวนผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่พบมีมากกว่าผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 1 ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของเทพ นิเมทองคำและคณะ (2542: 15) ซึ่งพบว่าประเทศไทยและประเทศทางเอเชีย ผู้ป่วยเบาหวานร้อยละ 99 เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ระยะเวลาในการเป็นโรคของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วง น้อยกว่า 5 ปี ร้อยละ 50.0 และอยู่ในช่วง 5 – 10 ปี ร้อยละ 30.0 แม้ผู้ป่วยเบาหวานที่เป็นมานานกว่า 10 ปี จะมีในสัดส่วนที่น้อย ร้อยละ 20.0 แต่ถือว่าเป็นผู้ที่ต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ เพราะผู้ป่วยมักจะมีโรคแทรกซ้อนจากเบาหวาน ดังการศึกษาของบุญทิพย์ สิริรังศรี (2539: 162)

พบว่าผู้ป่วยที่เข้านอนรักษาตัวในโรงพยาบาลและเป็นเบาหวานมานานกว่า 5 ปี จะเริ่มมีอาการของภาวะแทรกซ้อน ปัญหาเกิดขึ้นเนื่องจาก ผู้ป่วยรู้สึกท้อแท้ เบื่อหน่ายต่อการควบคุมโรค โดยเฉพาะผู้ป่วยที่เป็นโรคเบาหวานมานานกว่า 10 ปี มักมีพฤติกรรมการปล่อยปละละเลย ไม่สนใจตนเอง ทำให้ไม่สามารถควบคุมโรค จึงเกิดภาวะแทรกซ้อนรวดเร็ว และรุนแรง มีรายงานว่า โรคเบาหวานเป็นโรคถ่ายทอดทางพันธุกรรมโดยเฉพาะผู้ที่มีญาติสายตรงเป็นเบาหวาน จะมีโอกาสเสี่ยงสูง (เทพ หิมะทองคำและคณะ, 2542:26) การศึกษานี้สอดคล้องกับรายงานดังกล่าวโดยพบว่าผู้ป่วยร้อยละ 33.3 มีญาติสายตรงเป็นเบาหวาน ได้แก่ พ่อ แม่ และพี่น้องท้องเดียวกัน ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ข้อมูลด้านสุขภาพของผู้ป่วย

ข้อมูลสุขภาพ	จำนวน (ร้อยละ) N = 30	ข้อมูลสุขภาพ	จำนวน (ร้อยละ) N = 30
ประวัติการเจ็บป่วยในอดีต		การเจ็บป่วยปัจจุบันนอกจากเป็นเบาหวาน	
ไม่มี	21 (70.0)	ไม่มี	18 (60.0)
มี	9 (30.0)	มี	12 (40.0)
- มาลาเรีย	3 (33.3)	- ความดันโลหิตสูง	8 (66.7)
- คางทูม	2 (22.2)	- SLE(systemic lupus erythematosus)	1 (8.3)
- ภูมิแพ้	2 (22.2)	- โรคหัวใจ	1 (8.3)
- ไทฟอยด์	1 (11.1)	- โรคเกาต์	1 (8.3)
- ไทรอยด์	1 (11.1)	- ตับอักเสบ	1 (8.3)
- ตับอักเสบ	1 (11.1)	- ไทรอยด์	1 (8.3)
- ผ่าตัดถุงน้ำ	1 (11.1)	ประเภทของโรคเบาหวาน	
การมีญาติสายตรงเป็นเบาหวาน		เบาหวานชนิดที่ 1	2 (6.7)
ไม่มีญาติเป็น	20 (66.7)	เบาหวานชนิดที่ 2	28 (93.3)
มีญาติเป็น	10 (33.3)	ระยะเวลาของการเป็นเบาหวาน	
- พ่อ	3	น้อยกว่า 5 ปี	15 (50.0)
- แม่	3	5 - 10 ปี	9 (30.0)
- พี่น้องท้องเดียวกัน	4	มากกว่า 10 ปี	6 (20.0)

ผลการศึกษาถึงแหล่งที่ผู้ป่วยได้รับความรู้คำแนะนำเกี่ยวกับโรคเบาหวานและการเข้ามารับการรักษา สามารถแยกออกเป็น 2 กลุ่มได้แก่ แหล่งความรู้ผ่านบุคคล และแหล่งความรู้ผ่านสื่อต่างๆ แหล่งความรู้ผ่านบุคคลที่ผู้ป่วยได้รับมากที่สุด คือจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ร้อยละ 80.0 โดยพบว่าผู้ป่วยได้รับความรู้จากแหล่งนี้เป็นอันดับแรกถึงร้อยละ 73.3 แหล่งให้ความรู้ผ่านบุคคลที่ได้รับมากอันดับรองลงมา 2 แหล่งในอัตราที่เท่ากันคือ จากครอบครัวหรือญาติพี่น้อง และจากเพื่อนบ้านหรือเพื่อน ร้อยละ 20.0 โดยผู้ป่วยได้รับความรู้จากครอบครัวหรือญาติพี่น้อง ส่วนใหญ่เป็นอันดับแรก (ร้อยละ 13.3) ขณะที่ได้รับความรู้จากเพื่อนบ้านหรือเพื่อนส่วนใหญ่เป็นอันดับสอง (ร้อยละ 13.3) เช่นกัน ดังแสดงในตารางที่ 4 สำหรับแหล่งความรู้ผ่านบุคคลที่ผู้ป่วยไม่เคยได้รับเลย คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ทั้งที่เป็นบุคคลที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด ดังนั้นจุดนี้ถือได้ว่าเป็นประเด็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งที่จะต้องมีการศึกษาต่อไป ว่าเป็นเช่นนั้นจริงหรือไม่ และเพราะเหตุใด รวมทั้งหาแนวทางแก้ไขเพื่อเสริมบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการให้ความรู้เรื่องโรคและการดูแลตนเองในผู้ป่วยเบาหวานด้วย

ความรู้ผ่านสื่อต่างๆ พบว่าส่วนใหญ่ได้จากเอกสารเผยแพร่ต่างๆ และจากโทรทัศน์ โดยมีผู้ป่วยได้รับความรู้จาก 2 แหล่งนี้ในสัดส่วนที่เท่ากัน (ร้อยละ 23.3) และแหล่งความรู้ทั้ง 2 ผู้ป่วยยังได้รับเป็นอันดับแรกมากในสัดส่วนที่เท่ากันด้วย (ร้อยละ 3.3) สำหรับแหล่งความรู้ผ่านสื่อที่ผู้ป่วยไม่เคยได้รับเลย คือเสียงตามสายในท้องถิ่น ข้อมูลดังแสดงในตารางที่ 4 จากผลการศึกษาทำให้ทราบว่า การให้ความรู้แก่ผู้ป่วยนั้นนอกจากการให้โดยตรงแก่ผู้ป่วยแล้ว ควรมีการให้ความรู้แก่ญาติหรือสมาชิกในครอบครัวผู้ป่วยด้วย จึงจะเกิดประสิทธิภาพในการถ่ายทอดความรู้มากขึ้น

ตารางที่ 4 แหล่งที่ให้ความรู้คำแนะนำเกี่ยวกับโรคเบาหวานแก่ผู้ป่วยเบาหวาน

แหล่งความรู้	จำนวนผู้ป่วยเบาหวาน (ร้อยละ)				
	อันดับที่ 1	อันดับที่ 2	อันดับที่ 3	รวมได้รับ	ไม่ได้รับ
โดยผ่านบุคคล					
-เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	22 (73.3)	2 (6.7)	0	24 (80.0)	6 (20.0)
-ครอบครัว/ญาติพี่น้อง	4 (13.3)	0	2 (6.7)	6 (20.0)	24 (80.0)
-เพื่อนบ้าน/เพื่อน	0	4 (13.3)	2 (6.7)	6 (20.0)	24 (80.0)
-อาสาสมัครสาธารณสุข(อสม.)	0	0	0	0	30 (100.0)

ตารางที่ 4 แหล่งที่ให้ความรู้คำแนะนำเกี่ยวกับโรคเบาหวานแก่ผู้ป่วยเบาหวาน (ต่อ)

แหล่งความรู้	จำนวนผู้ป่วยเบาหวาน (ร้อยละ)				
	อันดับแรก	อันดับสอง	อันดับสาม	รวมได้รับ	ไม่ได้รับ
โดยผ่านสื่อต่างๆ					
- เอกสารเผยแพร่ต่างๆ	1 (3.3)	5 (16.7)	1 (3.3)	7 (23.3)	23 (76.7)
-หนังสือพิมพ์/วารสาร	0	3 (10.0)	2 (6.7)	5 (16.7)	25 (83.3)
-เสียงตามสายในท้องถิ่น	0	0	0	0	30 (100.0)
-วิทยุกระจายเสียง	0	1 (3.3)	4 (13.3)	5 (16.7)	25 (83.4)
-โทรทัศน์	1 (3.3)	5 (16.7)	1 (3.3)	7 (23.3)	23 (76.7)

ประเภทบุคคลที่ให้การดูแลผู้ป่วยพบว่า ส่วนใหญ่ผู้ป่วยจะดูแลตนเอง ร้อยละ 86.7 และให้ความสำคัญในการดูแลตนเองก่อนเป็นอันดับแรก ร้อยละ 73.4 ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับรายงานของบุญทิพย์ สิริรังศรี (2539: 28) ซึ่งกล่าวว่าบุคคลที่มีศักยภาพสำคัญมากที่สุดในการดูแลผู้ที่เป็นโรคเรื้อรัง นั่นคือตัวผู้ป่วยเอง ร่วมกับครอบครัวของผู้ป่วย ซึ่งจะเป็นผลให้การให้คำปรึกษาในการดูแลตนเองแก่ผู้ป่วยเบาหวานสามารถดำเนินให้เกิดคุณค่าได้ดียิ่งขึ้น ผู้ที่ให้การดูแลแก่ผู้ป่วยเบาหวานมากรองลงมาคือ สามีหรือภรรยาของผู้ป่วย (ร้อยละ 66.7) และเป็นผู้ที่มีบทบาทในการดูแลผู้ป่วยเบาหวานเป็นอันดับสองมากที่สุด (ร้อยละ 50.0) ผู้ที่ดูแลผู้ป่วยเบาหวานเป็นอันดับสามส่วนใหญ่ คือ บุตรหรือหลานของผู้ป่วย (ร้อยละ 20.0) ผู้ที่ให้การดูแลผู้ป่วยเบาหวานน้อยที่สุดคือ พ่อ/แม่ของผู้ป่วย (ร้อยละ 3.3) ดังนั้นเพื่อให้การควบคุมโรคเบาหวานและภาวะแทรกซ้อนได้ผลมากยิ่งขึ้น การให้คำแนะนำแก่กลุ่มบุคคลที่มีบทบาทในการดูแลผู้ป่วยเบาหวานสมควรดำเนินการร่วมด้วย ดังที่บุญทิพย์ สิริรังศรี (2539: 33) กล่าวว่า "ในการส่งเสริมให้ผู้ป่วยดูแลตนเองได้นั้น นอกจากเป็นบทบาทของทีมีสุขภาพแล้ว ยังพบว่า การเอาใจใส่และให้การสนับสนุนของญาติหรือครอบครัวต่อผู้ป่วย รวมทั้งเพื่อนบ้าน ผู้ร่วมงาน จะช่วยให้ผู้ป่วยดูแลตนเอง

ได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นในการให้การศึกษาหรือให้การดูแลผู้ป่วยเบาหวาน จึงจำเป็นต้องให้ครอบครัวหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้ใกล้ชิดได้มีส่วนรับรู้ถึงการดำเนินโรคและกิจกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วย เพราะนอกจากจะช่วยสนับสนุนให้ผู้ป่วยดูแลตนเอง ยังช่วยให้มีส่วนร่วมในการดูแลผู้ป่วยในขณะที่ผู้ป่วยดูแลตนเองได้น้อย โดยเฉพาะในเด็กและผู้สูงอายุ” รายละเอียดข้อมูลประเภทบุคคลที่ให้การดูแลผู้ป่วยแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 5 ประเภทบุคคลที่ให้การดูแลแก่ผู้ป่วย

ประเภทบุคคลที่ดูแลผู้ป่วย	จำนวนผู้ป่วย(ร้อยละ)				
	อันดับแรก	อันดับสอง	อันดับสาม	รวมได้ดูแล	ไม่ได้ดูแล
ดูแลตนเอง	22 (73.4)	4 (13.3)	0	26 (86.7)	4 (13.3)
พ่อ/แม่	1 (3.3)	0	0	1 (3.3)	29 (96.7)
สามี/ภรรยา	4 (13.3)	15 (50.0)	1 (3.3)	20 (66.6)	10 (33.4)
บุตร/หลาน	3 (10.0)	4 (13.3)	6 (20.0)	13 (43.3)	17 (56.7)

ส่วนที่ 2 ผลการให้คำปรึกษาในการดูแลตนเองแก่ผู้ป่วย

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการดูแลตนเองของผู้ป่วย ทั้งทางด้านการบริโภคอาหาร การใช้ยา การดูแลเท้า การดูแลด้านอารมณ์และสังคม การป้องกันภาวะแทรกซ้อน และการออกกำลังกาย ภายหลังจากได้รับคำปรึกษาเป็นตัวชี้ถึงผลของการให้คำปรึกษาในการดูแลตนเองแก่ผู้ป่วย พบว่า ผู้ป่วยภายหลังจากได้รับคำปรึกษามีพฤติกรรมในการดูแลตนเองทั้งทางด้านการบริโภคอาหาร การใช้ยา การดูแลเท้า การดูแลด้านอารมณ์และสังคม การป้องกันภาวะแทรกซ้อนที่ดีและเหมาะสมมากขึ้น ดังจากการเปรียบเทียบผลคะแนนพฤติกรรมในการดูแลตนเองด้านต่างๆ ก่อนและหลังการได้รับคำปรึกษา รายละเอียดอยู่ในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงผลการให้คำปรึกษาในการดูแลตนเองแก่ผู้ป่วย

พฤติกรรม	คะแนนเฉลี่ย		p-value
	ก่อนได้รับคำปรึกษา	หลังได้รับคำปรึกษา	
การบริโภคอาหาร	21.87	24.37	<0.001*
การใช้ยาและการรักษาพยาบาล	16.20	18.57	<0.001*
การดูแลเท้า	10.50	13.04	<0.001*
การดูแลด้านอารมณ์และสังคม	9.63	10.33	0.005*
การป้องกันภาวะแทรกซ้อน	4.47	9.43	<0.001*

* มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p < 0.05$

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการออกกำลังกายของผู้ป่วยเป็นเกณฑ์อย่างหนึ่งในการอธิบายผลของการให้คำปรึกษา โดยที่ผู้ป่วยเบาหวานควรจะออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอทุกคนตามความเหมาะสมของร่างกายแต่ละบุคคล เพราะการออกกำลังกายมีประโยชน์ต่อการพัฒนาสุขภาพจิตใจให้สมบูรณ์ขึ้น และช่วยส่งเสริมการทำงานของระบบหลอดเลือดและหัวใจให้มีประสิทธิภาพ อันจะเป็นการป้องกันภาวะแทรกซ้อน (บุญทิพย์ สิริรังศรี, 2539: 60) การออกกำลังกายที่เหมาะสมในผู้ป่วยเบาหวานควรเป็นการออกกำลังกายอย่างต่อเนื่อง (aerobic exercise) หรือทำให้กล้ามเนื้อหลายๆส่วนเคลื่อนไหวออกแรงพร้อมๆกัน และไม่ต้องใช้แรงต้านมาก เช่น เดินเร็ว วิ่งเหยาะๆ ว่ายน้ำ ขี่จักรยาน สำหรับผู้สูงอายุที่ไม่เคยออกกำลังกายมาก่อนควรเริ่มจากการยืดเส้นยืดสาย และเริ่มการเดินแบบต่อเนื่อง ควรออกกำลังกายครั้งละประมาณ 20-45 นาที อย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ครั้ง โดยก่อนออกกำลังกายแต่ละครั้งควรมีการอบอุ่นร่างกาย (warm up) ประมาณ 5-10 นาที ช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน โดยเฉพาะเบาหวานชนิดที่ 1 คือ หลังรับประทานอาหารเช้าประมาณ 30-60 นาที เพื่อป้องกันภาวะน้ำตาลในเลือดต่ำ (เทพ หิมะทองคำและคณะ, 2542: 77-78)

จากการศึกษาพบว่า มีผู้ป่วยที่มีพฤติกรรมการออกกำลังกายมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.025$) จากร้อยละ 83.3 เพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 96.7 ภายหลังได้รับคำ และลักษณะรูปแบบการออกกำลังกายมีความเหมาะสมมากขึ้น จำนวนวันที่ออกกำลังกายเหมาะสมกับผู้ป่วยเบาหวานมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.041$) และระยะเวลาที่ใช้ในการออกกำลังกายเหมาะสมมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.041$) โดยจากการใช้เวลาออกกำลังกายน้อยกว่า 20 นาที มาเป็น ใช้เวลา 20 - 30 นาทีหรือมากกว่า และหลังได้รับคำปรึกษาผู้ป่วยส่วนใหญ่ออกกำลังกายตอนเช้าและหลังอาหาร ซึ่งเหมาะสมกับผู้ป่วยมากยิ่งขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.009$) จากร้อยละ 52.0 เป็นร้อยละ 72.4 และลดจำนวนผู้ป่วยที่ออกกำลังกายก่อนอาหารซึ่งอาจก่อให้เกิดภาวะน้ำตาลในเลือดต่ำขณะออกกำลังกายลงได้ ดังแสดงผลตามตารางที่ 7

ตารางที่ 7 การเปลี่ยนแปลงด้านการออกกำลังกายของผู้ป่วยหลังได้รับคำปรึกษา

การออกกำลังกาย	จำนวนผู้ป่วย (ร้อยละ)		p-value
	ไม่ได้รับคำปรึกษา	ได้รับคำปรึกษา	
การออกกำลังกายของผู้ป่วยในปัจจุบัน			
- ออกกำลังกาย	25 (83.3)	29 (96.7)	0.025
- ไม่ได้ออกกำลังกาย	5 (16.7)	1 (3.3)	
ประเภทของการออกกำลังกาย			
- เดินเร็ว	9 (36.0)	16 (55.2)	0.041*
- วิ่งเหยาะๆ	7 (28.0)	3 (10.3)	
- ขี่จักรยาน	1 (4.0)	1 (3.4)	
- กายบริหารเพื่อยืดกล้ามเนื้อ	8 (32.0)	9 (31.0)	
จำนวนวันที่ออกกำลังกาย/สัปดาห์			
- ต่ำกว่า 3 วัน	5 (20.0)	3 (10.3)	0.041*
- 3 วัน	9 (36.0)	14 (48.3)	
- มากกว่า 3 วัน	11 (44.0)	12 (41.4)	
+ เหมาะสม	20 (80.0)	26 (89.7)	
+ ไม่เหมาะสม	5 (20.0)	3 (10.3)	
ช่วงเวลาที่ออกกำลังกาย			
- ตอนเช้า	13 (52.0)	21 (72.4)	0.009*
- ตอนเย็นหลังรับประทานอาหาร	3 (12.0)	4 (13.8)	
- เช้าและเย็นหลังอาหาร	1 (4.0)	4 (13.8)	
- เช้าและเย็นก่อนก่อนอาหาร	3 (12.0)	0	
- ตอนเย็นก่อนรับประทานอาหาร	5 (20.0)	0	
+ เหมาะสม	17 (68.0)	29 (100.0)	
+ ไม่เหมาะสม	8 (32.0)	0	

ตารางที่ 7 ผลการเปลี่ยนแปลงด้านการออกกำลังกายของผู้ป่วยหลังคำปรึกษา (ต่อ)

การออกกำลังกาย	จำนวนผู้ป่วย (ร้อยละ)		p-value
	ไม่ได้รับคำปรึกษา	ได้รับคำปรึกษา	
ระยะเวลาที่ใช้ในการออกกำลังกายแต่ละครั้ง			
- ต่ำกว่า 20 นาที	15 (60.0)	8 (27.6)	0.041*
- 20 – 30 นาที	6 (24.0)	16 (55.2)	
- มากกว่า 30 นาที	4 (16.0)	5 (17.2)	
+ เหมาะสม	10 (40.0)	21 (72.4)	
+ ไม่เหมาะสม	15 (60.0)	8 (27.6)	

* ทดสอบด้วยสถิติ chi-square พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

การแสดงผลของการให้คำปรึกษาในการดูแลตนเองแก่ผู้ป่วยด้านพฤติกรรมดูแลตนเอง แจกแจงตามรายละเอียดของข้อความในการสัมภาษณ์แก่ผู้ป่วยเป็นรายข้อ และเปรียบเทียบคะแนนของพฤติกรรมดูแลตนเองดังกล่าวก่อนและหลังการให้คำปรึกษา จะทำให้เห็นภาพของปัญหาแต่ละอย่างที่พบ

พฤติกรรมการบริโภคอาหารที่เหมาะสมในผู้ป่วยเบาหวาน มีหลักสำคัญคือ รับประทานให้เป็นมื้อๆ โดยทั่วไปควรรับประทานวันละ 3 มื้อ ในปริมาณที่สม่ำเสมอ หลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารจุบจิบ งดดื่มน้ำหวาน น้ำอัดลม รวมทั้งเครื่องดื่มบำรุงกำลัง ไม่ควรเติมน้ำตาลหรือน้ำผึ้งเพื่อเติมรสชาติในอาหารที่ปรุงแล้ว รับประทานผักจำพวกใบและก้านได้ไม่จำกัด ผลไม้ควรเลือกรับประทานในกลุ่มที่ไม่หวานจัด อาหารพวกเนื้อสัตว์ให้มีไขมันเหลือน้อยที่สุด หลีกเลี่ยงอาหารทอดทุกชนิด ถ้าจำเป็นต้องใช้น้ำมัน ควรเลือกใช้น้ำมันพืช ยกเว้นน้ำมันมะพร้าว น้ำมันปาล์ม และใช้ในปริมาณน้อยที่สุด งดเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ผสม จำกัดอาหารพวกถั่ว งดสูบบุหรี่ (บุญทิพย์ สิริรังศรี, 2539: 56-9) จากการศึกษาพบว่าผู้ป่วยมีปัญหาในเรื่องการบริโภคที่สำคัญ คือ รับประทานอาหารจุบจิบ ไม่ยอมงดรับประทานอาหารที่มีรสหวานเมื่อรู้วาระดับน้ำตาลในเลือดสูงขึ้น รับประทานผลไม้รสหวานตามฤดู ไม่รับประทานอาหารมีกากใย เช่น ผักใบเขียว รับประทานอาหารรสหวานหรือขนมใส่กะทิต่างๆ และการดื่มเครื่องดื่มแล้วเติมนมข้นหวาน ซึ่งภายหลังได้รับคำปรึกษา สามารถลดพฤติกรรมบริโภคเหล่านั้นลงได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ดังแสดงในตารางที่ 8 ข้อ 2, 3, 5, 7 และ 8

พฤติกรรมดูแลเท้าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน เพราะพยาธิสภาพที่เท้าของผู้ป่วยเบาหวานเป็นภาวะแทรกซ้อนที่พบบ่อยที่สุด (Abrams, 1987: 261) และเป็นผลให้ผู้ป่วยเบาหวานถูกตัดขาอันเนื่องมาจากมีแผลลูกกลมและเนื้อตายที่เท้า ดังนั้นการดูแลรักษาความสะอาดเท้า ป้องกันการเกิดบาดเจ็บและการเกิดแผล และการบริหารเท้าจึงเป็นสิ่งสำคัญ ปัญหาที่พบมากเกี่ยวกับการดูแลเท้าในกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยเบาหวานที่ศึกษา คือ ขาดการทำความสะอาดเท้าด้วยการฟอกสบู่อ่อนๆ แล้วเช็ดให้แห้งทุกวัน ไม่สวมถุงเท้าหรือรองเท้าในบ้าน ไม่สวมถุงเท้าหรือรองเท้าทุกครั้งที่ออกนอกบ้าน ใช้ข้อมือกดซับเท้า ไม่ตรวจสุขภาพเท้าของตนเอง ขาดการบริหารเท้าเป็นประจำ ซึ่งเมื่อได้รับคำปรึกษาในการดูแลเท้า ผู้ป่วยเบาหวานมีพฤติกรรมดูแลเท้าที่ถูกต้องและเหมาะสมมากยิ่งขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ดังแสดงในตารางที่ 8 ข้อ 26, 27, 28, 30, 31 และ 32

การควบคุมอารมณ์และปัจจัยทางสังคมเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากในผู้ป่วยเบาหวาน เพราะเบาหวานเป็นโรคเรื้อรัง รักษาไม่หายขาด ผู้ป่วยมักเกิดความรู้สึกกังวล ห่อหุ้ม เกิด

ความเครียดจากภาวะของการเป็นโรคอยู่แล้ว การควบคุมอารมณ์ในผู้ป่วยแต่ละรายจะไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ ขึ้นกับพื้นฐานทางสุขภาพจิตของผู้ป่วย กำลังใจ และแรงสนับสนุนที่ได้รับจากสมาชิกในครอบครัว รวมทั้งสิ่งแวดล้อมต่างๆ (เทพ หิมะทองคำ, 2542: 65-9) ข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ ให้ผู้ป่วยมีกิจกรรมที่ผ่อนคลายความเครียด ตามความถนัดของผู้ป่วย เช่น ปลูกต้นไม้ ฟังเพลง หรือเข้าร่วมกิจกรรมในสังคม สังสรรค์ร่วมกับครอบครัวและเครือญาติ นอนหลับพักผ่อนให้เพียงพอ ได้รับความรู้สึกไม่สบายใจต่างๆ ให้กับบุคคลที่ไว้วางใจได้ สำหรับกลุ่มผู้ป่วยเบาหวานในการศึกษามีปัญหาด้านอารมณ์และสังคมที่พบมาก คือ ไม่มีการระบายปัญหา หรือความไม่สบายใจให้กับบุคคลที่ไว้วางใจ เครียด นอนหลับไม่เพียงพอ ปวดหัวบ่อยๆ รู้สึกเบื่อหน่าย ซึ่งเมื่อได้รับคำปรึกษาในการดูแลตนเอง พบว่าผู้ป่วยมีการผ่อนคลายความเครียดให้ความตัวเองได้ดียิ่งขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.017$) ดังแสดงในตารางที่ 8 ข้อ 40 แม้ว่าปัญหาส่วนอื่นจะไม่เปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่มีแนวโน้มในการแก้ไขปัญหามากขึ้น เช่น ผู้ป่วยรู้จักที่จะระบายปัญหา ความไม่สบายใจ ความวิตกกังวลให้กับบุคคลที่ตนไว้ใจมากขึ้น หรือเข้าร่วมกิจกรรมกับครอบครัวหรือเพื่อนบ้านหรือมีงานอดิเรกทำมากยิ่งขึ้น

ภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวานบางอย่างสามารถป้องกันได้ เช่น ภาวะน้ำตาลในเลือดต่ำ การเป็นแผลที่ขา ลูกกลม ซึ่งการป้องกันจะช่วยชะลอความเสี่ยงของอวัยวะต่างๆ อันเป็นผลดีต่อการดำเนินชีวิตของผู้ป่วย ตลอดจนลดภาวะที่อาจมีต่อครอบครัวหรือสังคม (บุญทิพย์ สิริขันธ์ศรี, 2539: 28) การป้องกันภาวะแทรกซ้อนที่สำคัญคือ การดูแลสุขภาพด้านอื่นๆ อยู่สม่ำเสมอ การพบแพทย์ประจำตัวผู้ป่วย และมีของหวานติดตัวเพื่อป้องกันภาวะน้ำตาลในเลือดต่ำ การระมัดระวังการเกิดบาดแผล รวมทั้งการมารับบริการตรงตามนัดสม่ำเสมอ สำหรับปัญหาในการป้องกันภาวะแทรกซ้อนในผู้ป่วยเบาหวานกลุ่มตัวอย่างที่พบส่วนใหญ่ คือ ขาดการเตรียมตัววางแผนสำหรับการเดินทาง ขาดการรักษาเมื่อมีภาวะน้ำตาลในเลือดต่ำ ไม่เคยมาตรวจสุขภาพด้านอื่นๆ เช่น ตรวจตา ฟัน เหงือก ไต เพื่อระวังโรคแทรกซ้อน ขาดการระมัดระวังการเกิดบาดแผล รวมทั้งการไม่เข้ารับการตรวจน้ำตาลในเลือดเมื่อมาตรวจตามนัดของโรงพยาบาล โดยปัญหาดังกล่าวนี้ การให้คำปรึกษาในการดูแลตนเองแก่ผู้ป่วยจะสามารถช่วยให้ผู้ป่วยมีพฤติกรรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อนได้ถูกต้องและเหมาะสมมากยิ่งขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) ดังแสดงในตารางที่ 8 ข้อ 41-45

ตารางที่ 8 การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการดูแลตนเองหลังได้รับคำปรึกษา

พฤติกรรม	คะแนน(ร้อยละ)		p-value
	ก่อนรับคำปรึกษา	หลังรับคำปรึกษา	
1. รับประทานอาหารครบทั้ง 3 มื้อตรงเวลาหรือใกล้เคียง	49 (81.7)	56 (93.3)	0.065
2. งดรับประทานอาหารระหว่างมื้อ (ทานอาหารจุบจิบ)	36 (60.0)	47 (78.3)	0.003*
3. งดรับประทานอาหารที่มีรสหวานจัดเมื่อทราบว่าระดับน้ำตาลในเลือดสูงขึ้น	43 (71.7)	52 (86.7)	0.03*
4. งดดื่มเครื่องดื่มที่มีรสหวาน เช่น น้ำอัดลม น้ำหวาน น้ำผลไม้	45 (75.0)	50 (83.3)	0.096
5. งดรับประทานผลไม้รสหวานจัด เช่น มะม่วงสุก ทูเรียน เงาะ	32 (53.3)	36 (60.0)	0.043*
6. งดรับประทานอาหารรสเค็ม	38 (63.3)	43 (71.7)	0.169
7. รับประทานอาหารมีการใย เช่น ผักใบเขียว	52 (86.7)	57 (95.0)	0.043*
8. งดรับประทานอาหารรสหวาน เช่น ลูกอม ท็อฟฟี่ ไอศกรีม ขนมหวานใส่กะทิต่างๆ เช่น ก๋วยบวชชี ข้าวเหนียวกะทิ ขนมหวานใส่ไข่ เช่น ทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง	45 (75.0)	46 (76.7)	0.006*
9. งดรับประทานอาหารที่ปรุงด้วยกะทิ เช่น แกงเผ็ด ขนมจีน น้ำยา แกงเขียวหวาน	45 (75.0)	54 (90.0)	0.573
10. ไม่ปรุงอาหารที่รับประทานด้วยน้ำมันสัตว์ เช่น น้ำมันหมู	52 (86.7)	54 (90.0)	0.573
11. จำกัดการรับประทานพวกถั่วเมล็ดแห้ง	25 (41.7)	29 (48.3)	0.083
12. งดการรับประทานเนื้อสัตว์ติดมัน เช่น แคนหมู หมูสามชั้นทอด สมองหมู	40 (66.7)	46 (76.7)	0.245
13. งดดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เช่น ยาโดง เหล้า เบียร์ ไวน์	51 (85.0)	52 (86.7)	0.712
14. ดื่มน้ำชา กาแฟ ไมโล โอวัลติน แล้วลดหรือไม่มีการเติมนมข้นหวาน และ/หรือ คอฟฟี่เมต	38 (63.3)	46 (76.7)	0.056
15. สูบบุหรี่	48 (80.0)	51 (85.0)	0.184
23. แจ้งให้ทราบว่าเป็นเบาหวานเสมอเมื่อไปตรวจร่างกายหรือรับการรักษาที่สถานพยาบาลอื่น	33 (55.0)	53 (88.3)	0.009*
24. มาพบแพทย์ตามนัดทุกครั้ง	45 (75.0)	54 (90.0)	0.01*

ตารางที่ 8 การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการดูแลตนเองหลังได้รับคำปรึกษา (ต่อ)

พฤติกรรม	คะแนน(ร้อยละ)		p-value
	ก่อนคำปรึกษา	หลังคำปรึกษา	
26. ทำความสะอาดเท้าด้วยการฟอกสบู่อ่อนๆ แล้วเช็ดให้แห้งทุกวัน	51 (85.0)	60 (100.0)	0.017*
27. สวมถุงเท้า และ/หรือรองเท้าใช้ในบ้าน	30 (50.0)	50 (83.3)	<0.001*
28. สวมถุงเท้า และรองเท้าหุ้มเท้าเมื่อออกนอกบ้านทุกครั้ง	53 (88.3)	60 (100.0)	0.01*
29. สวมรองเท้าที่มีขนาดพอดีกับเท้าเสมอ	57 (95.0)	60 (100.0)	0.083
30. ไม่ใช้ของมีคมอย่างอื่นเพื่อตัดเล็บเท้า	38 (63.3)	45 (75.0)	0.037*
31. มีการตรวจสุขภาพเท้าของตนเองเป็นประจำ	42 (70.0)	58 (96.7)	0.001*
32. บริหารเท้าเป็นพิเศษนอกจากการเดิน เช่น หมุนข้อเท้า	38 (63.3)	52 (86.7)	0.001*
33. พยายามไม่เผชิญกับเหตุการณ์หรือปัญหาที่ก่อให้เกิดความเครียด	33 (55.0)	34 (56.7)	1.0
34. พยายามลดอารมณ์เสีย หรือความหงุดหงิดรำคาญใจผู้อื่น	33 (55.0)	35 (58.3)	0.326
35. พยายามที่จะระบายปัญหา หรือความไม่สบายใจ ความวิตกกังวลกับบุคคลที่ไว้วางใจ	25 (41.7)	30 (50.0)	0.057
36. มีการพักผ่อนนอนหลับให้เพียงพอ	32 (53.3)	32 (53.3)	1.0
37. พยายามลดความรู้สึกเบื่อหน่ายใจ ไม่อยากจะทำอะไรเลย	42 (70.0)	41 (68.3)	0.161
38. ไม่มีอาการปวดหัว ปวดหัวข้างเดียว หรือปวดขมับทั้งสองข้าง	35 (58.3)	35 (58.3)	0.489
39. มีการทำกิจกรรม/งานอดิเรกยามว่าง หรือทำกิจกรรมทางศาสนา ร่วมกับครอบครัว หรือเพื่อนบ้าน	45 (75.0)	52 (86.7)	0.073
40. มีการผ่อนคลายความเครียดให้กับตัวเอง เมื่อรู้สึกเครียด	46 (76.7)	54 (90.0)	0.017*
41. มีการเตรียมวางแผนสำหรับเดินทาง เพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อน และมีของหวาน เช่น ลูกอมหรือน้ำตาลก้อน ติดตัวเสมอ	17 (28.3)	53 (88.3)	<0.001*
42. เมื่อมีอาการระดับน้ำตาลในเลือดต่ำ รับประทานเครื่องดื่มที่มีน้ำตาล หรือขนมหวาน	36 (60.0)	57 (95.0)	<0.001*

ตารางที่ 8 การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการดูแลตนเองหลังได้รับคำปรึกษา (ต่อ)

พฤติกรรม	คะแนน(ร้อยละ)		p-value
	ก่อนคำปรึกษา	หลังคำปรึกษา	
43. มาตรวจสุขภาพด้านอื่น ๆ สม่ำเสมอเพื่อระวังโรคแทรกซ้อน เช่น ตรวจตา ฟัน เหงือก ได้อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	1 (1.7)	50 (83.3)	<0.001*
44. ระวังระวังการเกิดบาดแผลบริเวณผิวหนัง เช่น มือ เท้า	29 (48.3)	59 (98.3)	<0.001*
45. มารับการตรวจน้ำตาลในเลือดทุกครั้งที่มาตรวจตามนัดของโรงพยาบาล	52 (86.7)	59 (98.3)	0.017*

* มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

ส่วนที่ 3 ผลการให้คำปรึกษาแก่ผู้ป่วย ต่อความถูกต้องของการใช้ยาของผู้ป่วย

การใช้ยาที่ถูกต้องในผู้ป่วยเบาหวาน คือ รับประทานยาและ/หรือฉีดยาตามปริมาณ เวลา ที่แพทย์สั่ง ถ้าหากลืมไม่ควรเพิ่มขนาดยาเป็น 2 เท่าด้วยตนเอง ไม่ควรปรับขนาดยาหรือ เปลี่ยนยาด้วยตนเอง ยกเว้นผู้ป่วยที่สามารถดูแลตนเองได้ดี แพทย์อาจแนะนำให้ปรับขนาดยาเอง เมื่อมีแผลหรือความผิดปกติใดๆ ให้รีบแจ้งหรือขอคำปรึกษาจากแพทย์ไม่ควรซื้อยามารับ ประทานเอง ไม่ลืมรับประทานยาและ/หรือฉีดยา ได้แจ้งให้แพทย์ทราบทุกครั้งที่มีการรับประทานยา สมุนไพรร่วม

ปัญหาการใช้ยาของผู้ป่วย พบว่า ปัญหาสำคัญได้แก่ การเกิดภาวะน้ำตาลในเลือดต่ำหลังจากการใช้ยาร้อยละ 36.7 การลืมรับประทานยา ร้อยละ 26.7 การปรับเปลี่ยนแผนการใช้ ยาด้วยตัวเอง โดยการปรับขนาดยาอินซูลินในการฉีดเอง ร้อยละ 10.0 เพิ่มหรือลดปริมาณยารับ ประทานด้วยตัวเอง ร้อยละ 3.3 หรือมีการรักษาอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น การใช้สมุนไพร ร้อยละ 16.7 ซึ่งหลังจากเก็บข้อมูลปัญหาต่างๆในการใช้ยาของผู้ป่วยแต่ละราย ประเด็นปัญหาดังกล่าวนี้ ผู้ให้ คำปรึกษาในการดูแลตนเองแก่ผู้ป่วยจะใช้เป็นหัวข้อในการให้คำปรึกษา โดยเน้นให้ผู้ผู้ป่วยมี ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับโรคและการรักษาทั่วไป การใช้ยาที่ถูกต้องและผลกระทบจากการใช้ยาไม่ ถูก ผู้ป่วยเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาของตนเอง และร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหา รายละเอียด ปัญหาในการใช้ยาที่พบ แสดงในตารางที่ 9

หลังการให้คำปรึกษาในการดูแลตนเองแก่ผู้ป่วยพบว่าสามารถลดปัญหาบางอย่าง ดังกล่าวข้างต้นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 10

ตารางที่ 9 ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ยาของผู้ป่วย

ปัญหาที่พบ	จำนวนผู้ป่วย (คน)	ร้อยละ
1. การปรับเปลี่ยนแผนการใช้ยาของผู้ป่วย		
1.1 เพิ่มหรือลดยาฉีดอินซูลินด้วยตนเอง	2	6.7
1.2 เพิ่มหรือลดยาเม็ดรับประทานด้วยตนเอง	1	3.3
2. ความร่วมมือในการใช้ยา		
2.1 ลืมรับประทานยา / ฉีดยา	8	26.7
3. ใช้การรักษาอื่นร่วม		
3.1 ใช้สมุนไพรร่วม	5	16.7

ตารางที่ 10 การเปลี่ยนแปลงการใช้ยาของผู้ป่วยหลังได้รับคำปรึกษา

การใช้ยา	คะแนน(ร้อยละ)		p-value
	ก่อนได้รับคำปรึกษา	หลังได้รับคำปรึกษา	
1. รับประทานยา/ฉีดยาตามจำนวนที่แพทย์สั่ง	51 (85.0)	60 (100.0)	0.001*
2. รับประทานยา/ฉีดยาตรงตามเวลาที่กำหนด	59 (98.3)	60 (100.0)	0.326
3. ไม่ลืมรับประทานยา/ฉีดยา	49 (81.7)	54 (90.0)	0.016*
4. ไม่ปรับขนาดยาด้วยตนเอง	51 (85.0)	60 (100.0)	0.023*
5. ไม่เพิ่มยาเป็น 2 เท่าเมื่อลืมรับประทานยามือใดมือหนึ่ง	60 (100.0)	60 (100.0)	1
6. ไม่ซื้อยาเบาหวานมารับประทานเองนอกจากแพทย์สั่ง	54 (90.0)	58 (96.7)	0.326
7. ไม่ซื้อยามารับประทานหรือใช้เองเมื่อมีการเจ็บป่วย เช่น เป็นฝีหนอง	49 (81.7)	55 (91.7)	0.073
8. แจ้งแพทย์ทราบถ้ามีการใช้ยาสมุนไพรร่วมในการรักษา	35 (58.3)	53 (88.3)	0.009*

ตารางที่ 11 การใช้ยาที่ถูกต้องก่อนและหลังได้รับคำปรึกษา

เรื่อง	คะแนนเฉลี่ย		p-value
	ก่อนได้รับคำปรึกษา	หลังได้รับคำปรึกษา	
การใช้ยาที่ถูกต้อง	16.20	18.57	<0.001*

* มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

ส่วนที่ 4 ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆต่อการดูแลตนเองของผู้ป่วย

ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆต่อการปฏิบัติตัวหรือพฤติกรรมในการดูแลตนเองรวมทั้งหมดของผู้ป่วยเบาหวาน พบว่าการมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการปฏิบัติตัว หรือพฤติกรรมในการดูแลตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) แสดงว่าการมีจำนวนในครอบครัวจำนวนมากจะมีส่วนช่วยในการดูแล เอาใจใส่ ให้กำลังใจแก่ผู้ป่วยมากยิ่งขึ้น อันเป็นการกระตุ้นให้ผู้ป่วยมีพฤติกรรมในการดูแลตนเองที่ดีและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น สำหรับปัจจัยอื่นพบว่าไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับการปฏิบัติตัวหรือพฤติกรรมในการดูแลตนเองรวมทั้งหมดของผู้ป่วยเบาหวานแต่อย่างไร ดังแสดงในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆต่อการปฏิบัติตัวหรือพฤติกรรมในการดูแลตนเองของผู้ป่วย

ปัจจัย	ความสัมพันธ์ Correlation	P-value
● จำนวนบุคคลในครอบครัว	0.454	0.012*
● อายุของผู้ป่วย	0.001	0.997
● ระยะเวลาในการเป็นเบาหวาน	0.960	0.615
◆ เพศของผู้ป่วย	0.228	0.226
◆ ระดับการศึกษาของผู้ป่วย	0.236	0.209
◆ ระดับรายได้ของผู้ป่วย	0.100	0.599
◆ อาชีพของผู้ป่วย	0.127	0.505

● ทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติ Pearson correlation

◆ ทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติ Chi-square

* มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p < 0.05$

จากการศึกษาครั้งนี้พบ ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆต่อการปฏิบัติตัวหรือพฤติกรรม การดูแลตนเองด้านการบริโภคอาหาร มี 3 ปัจจัย ตามความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) คือ จำนวนสมาชิกในครอบครัว เพศ และระดับการศึกษาของผู้ป่วย ดังแสดงในตารางที่ 13 ผลการศึกษาพบว่าจำนวนสมาชิกในครอบครัว มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.017$) สอดคล้องกับที่มีผู้อธิบายไว้ว่า จากการมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวหลายคน ทำให้เกิดความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน มีความเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน เป็นผลให้ผู้ป่วยรู้สึกว่ามีคนให้ความสนใจ เอาใจใส่ และเห็นคุณค่า เกิดเป็นแรงกระตุ้นอันส่งผลให้ผู้ป่วยมีพฤติกรรมการดูแลตนเองดีขึ้นด้วย (เอ็อมพร กาญจนรังสีชัย, 2532: 24) และทำให้มีเวลาในการดูแลการรับประทานอาหารของผู้ป่วยได้ดียิ่งขึ้น ปัจจัยที่สองคือ เพศของผู้ป่วยเบาหวาน ผลการศึกษาพบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.045$) โดยพบว่า เพศหญิงมีพฤติกรรมชอบรับประทานของว่าง กินจุบกินจิบ ชอบรับประทานผลไม้ตามฤดูกาล เช่น ลำไย เงาะ ทุเรียน ชาดการออกกำลังกาย ในขณะที่เพศชายมีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาถึงเพศต่อผลการปฏิบัติตัวหรือพฤติกรรมการบริโภคของกลาสโกว์และคณะ (Clasgow et al., 1988: 404) โดยศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานชนิดพึ่งอินซูลิน พบว่า เพศชายจะออกกำลังกายและคำนวณแคลอรีของอาหารที่รับประทานได้ดีกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ปัจจัยที่พบว่ามีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคของผู้ป่วยอีกอย่างคือ ระดับการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองด้านการบริโภคอาหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.034$) อธิบายได้ว่า การที่บุคคลใดมีการศึกษาดี ทำให้มีการรับรู้ที่ดี ตลอดจนมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ และประสบการณ์ในการดูแลตนเอง รวมทั้งรู้จักใช้บริการด้านการแพทย์มากกว่าบุคคลที่มีการศึกษาน้อย (Pender, 1987: 66) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ประภัสสร เกียวไพโรจน์ (2533: 42) พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการดูแลทั้งในการป้องกันและรักษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับปัจจัยอื่นๆต่อทั้งการปฏิบัติตัว หรือพฤติกรรมการดูแลตนเองด้านการบริโภคอาหาร ด้านการเข้ายาและการรักษาพยาบาล ด้านการดูแลเท้า ด้านจิตใจและสังคม และด้านการป้องกันภาวะแทรกซ้อน พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญแต่อย่างไร

ตารางที่ 13 ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยด้านการบริโภคอาหาร

ประเภทปัจจัย	ความสัมพันธ์ Correlation	P-value
● จำนวนสมาชิกในครอบครัว	0.431	0.017*
◆ เพศของผู้ป่วย	0.368	0.045*
◆ ระดับการศึกษาของผู้ป่วย	0.388	0.034*

● ทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติ Pearson correlation

◆ ทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติ Chi-square

* มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p < 0.05$

ผู้ป่วยที่เข้ารับคำปรึกษาจะได้รับการตรวจร่างกายและการตรวจทางห้องปฏิบัติการ เป็นผลอันเนื่องจากการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย น้ำหนักตัวของผู้ป่วย ส่วนสูง ความดันโลหิต ระดับน้ำตาลในเลือดก่อนอาหารเช้า และค่าดัชนีมวลร่างกาย เป้าหมายในการควบคุมโรคเบาหวานคือ การควบคุมระดับน้ำตาลให้ใกล้เคียงกับค่าปกติมากที่สุด (เทพ หิมะทองคำ, 2542: 18) และในผู้ป่วยเบาหวานที่อ่อนควรลดน้ำหนักตัวลง เพราะทำให้ควบคุมโรคเบาหวานได้ง่าย และเสี่ยงต่อโรคหัวใจน้อยลง (เทพ หิมะทองคำ, 2542: 76)

ผลการศึกษาพบว่า น้ำหนักตัวของผู้ป่วยเบาหวานกลุ่มตัวอย่างก่อนให้คำปรึกษาในการดูแลตนเองอยู่ในระหว่าง 43-101 กิโลกรัม และภายหลังการให้คำปรึกษาในการดูแลตนเอง น้ำหนักตัวผู้ป่วยอยู่ในระหว่าง 43.5-98 กิโลกรัม โดยมีน้ำหนักเพิ่มขึ้นจาก 0.5-2 กิโลกรัม และมีน้ำหนักลดลงจาก 0.5-3 กิโลกรัม ข้อมูลดังแสดงในตารางที่ 41 ซึ่งพบว่าค่าเฉลี่ยน้ำหนักตัวของผู้ป่วยเบาหวานมีแนวโน้มลดลงหลังได้รับคำปรึกษา จาก 62.3 เป็น 62.1 กิโลกรัม แต่ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยน้ำหนักตัวของผู้ป่วยเบาหวานก่อนและหลังได้รับคำปรึกษา พบว่าลดลงอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ข้อมูลแสดงในตารางที่ 17 อาจเนื่องจากการลดน้ำหนักตัวต้องให้ระยะเวลาแก่ผู้ป่วยมากกว่านี้หรือใช้ระยะเวลาในการดำเนินงานนานกว่านี้จึงจะเห็นผลที่ชัดเจน

ตารางที่ 14 น้ำหนักที่เปลี่ยนแปลงของผู้ป่วยก่อนและหลังได้รับคำปรึกษา

ผู้ป่วยลำดับที่	น้ำหนักตัวของผู้ป่วย (กิโลกรัม)		
	ก่อนให้คำปรึกษา	หลังให้คำปรึกษา	ค่าที่เปลี่ยนแปลง
1	43	43.5	0.5
2	76	75	-1
3	44	46	2
4	53	54	1
5	101	98	-3
6	61	60.5	-0.5
7	45.5	45	-0.5
8	80	80	0
9	43	44	1
10	51	50.5	-0.5

ตารางที่ 14 น้ำหนักที่เปลี่ยนแปลงของผู้ป่วยก่อนและหลังได้รับคำปรึกษา (ต่อ)

ผู้ป่วยลำดับที่	น้ำหนักตัว (กิโลกรัม)		
	ก่อนได้รับคำปรึกษา	หลังได้รับคำปรึกษา	ค่าที่เปลี่ยนแปลง
11	56.5	56	-0.5
12	63	63.5	0.5
13	54.5	54	-0.5
14	67.5	68.5	1
15	60	60	0
16	53	54	1
17	70	69.5	-0.5
18	65.5	65	-0.5
19	54	54.5	0.5
20	58	57	-1
21	67.5	67	-0.5
22	72	72	0
23	61.5	61	-0.5
24	77.5	77	-0.5
25	88	87	-1
26	63	62.5	-0.5
27	56	55	-1
28	66.5	66	-0.5
29	63	63	0
30	54	53.5	-0.5

- (ค่าลบ) แสดงว่า ผู้ป่วยเบาหวานมีน้ำหนักตัวลดลงหลังได้รับคำปรึกษา

ระดับน้ำตาลในเลือดก่อนอาหารเช้า (Fasting Blood Sugar: FBS) ของผู้ป่วยเบาหวานกลุ่มตัวอย่างก่อนให้คำปรึกษาอยู่ในระหว่าง 67 – 281 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ และภายหลังการให้คำปรึกษาระดับน้ำตาลในเลือดก่อนอาหารเช้าของผู้ป่วยเบาหวานกลุ่มตัวอย่างอยู่ระหว่าง 85 – 202 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ระดับน้ำตาลในเลือดมีการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่มีค่าระดับน้ำตาลในเลือดเพิ่มขึ้น 32 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ถึงมีค่าระดับน้ำตาลในเลือดลดลง 103 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ดังแสดงผลในตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ยระดับน้ำตาลในเลือดก่อนอาหารเช้าของผู้ป่วยเบาหวานก่อนและหลังได้รับคำปรึกษามีแนวโน้มลดลง จาก 125.3 เป็น 124.4 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ตามลำดับ แต่ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับน้ำตาลในเลือดก่อนอาหารเช้าของผู้ป่วยเบาหวานก่อนและหลังได้รับคำปรึกษา พบว่าลดลงอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังผลในตารางที่ 16 ทั้งนี้ อาจเนื่องจากระยะเวลาในการศึกษาไม่นานพอที่จะทำให้เกิดผลอย่างชัดเจน และการเปลี่ยนแปลงของระดับน้ำตาลนั้นมีผลมาจากหลายปัจจัยด้วยกัน การให้คำปรึกษาจึงมิใช่ปัจจัยเดียวที่จะทำให้เปลี่ยนแปลงได้

ตารางที่ 15 ระดับน้ำตาลในเลือดก่อนอาหารเช้าของผู้ป่วยก่อนและหลังให้คำปรึกษา

ผู้ป่วยลำดับที่	ระดับน้ำตาลในเลือด (มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์)		ค่าที่เปลี่ยนแปลง
	ก่อนให้คำปรึกษา	หลังให้คำปรึกษา	
1	136	140	-4
2	163	156	-7
3	138	135	-3
4	169	150	-19
5	187	202	-15
6	111	84	-27
7	111	120	9
8	131	140	9
9	79	98	19
10	104	86	-18
11	76	85	9
12	168	158	-10
13	67	86	19

ตารางที่ 15 ระดับน้ำตาลในเลือดก่อนอาหารเช้าของผู้ป่วยก่อนและหลังได้รับคำปรึกษา (ต่อ)

ผู้ป่วยลำดับ	ก่อนให้คำปรึกษา	หลังให้คำปรึกษา	ค่าที่เปลี่ยนแปลง
14	70	78	8
15	96	128	32
16	78	101	23
17	156	155	-1
18	135	140	-5
19	102	98	-4
20	86	98	12
21	146	126	-20
22	101	120	19
23	103	105	2
24	148	130	-18
25	116	120	4
26	281	178	-103
27	102	117	15
28	125	118	-7
29	124	124	0
30	150	156	6

- (ค่าลบ) แสดงว่าระดับน้ำตาลในเลือดก่อนอาหารเช้าของผู้ป่วยมีค่าลดลงหลังได้รับคำปรึกษา

ผลการคำนวณค่าดัชนีมวลร่างกายของผู้ป่วยเบาหวานจากสูตรที่ได้ระบุไว้ข้างต้น พบว่าค่าดัชนีมวลร่างกายของผู้ป่วยกลุ่มตัวอย่างมีการเปลี่ยนแปลงภายหลังจากได้รับคำปรึกษา ก่อนได้รับคำปรึกษาผู้ป่วยเบาหวานกลุ่มตัวอย่างมีค่าดัชนีมวลร่างกายระหว่าง 15.00 – 35.00 กิโลกรัม/ตารางเมตร และหลังได้รับคำปรึกษามีค่าดัชนีมวลร่างกายระหว่าง 15.41 – 33.51 กิโลกรัม/ตารางเมตร ดัชนีมวลร่างกายของผู้ป่วยเบาหวานมีค่าเพิ่มขึ้น 1.10 กิโลกรัม/ตารางเมตร ถึง ลดลง 5.58 กิโลกรัม/ตารางเมตร ค่าเฉลี่ยของดัชนีมวลร่างกายของผู้ป่วยเบาหวานก่อนและหลังได้รับคำปรึกษามีแนวโน้มลดลงจาก 24.59 กิโลกรัม/ตารางเมตร เป็น 24.30 กิโลกรัม/ตารางเมตร ตามลำดับ แต่เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของดัชนีมวลร่างกายของผู้ป่วยเบาหวานก่อนและหลังได้รับคำปรึกษา พบว่าดัชนีมวลร่างกายของผู้ป่วยเบาหวานลดลงอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลดังกล่าวแสดงในตารางที่ 16 และ 17 ซึ่งอาจเนื่องจากระยะเวลาในการศึกษาที่ค่อนข้างสั้น

ตารางที่ 16 ดัชนีมวลร่างกายที่เปลี่ยนแปลงของผู้ป่วยก่อนและหลังได้รับคำปรึกษา

ผู้ป่วยลำดับที่	ดัชนีมวลร่างกาย (กก./ตารางเมตร)		
	ก่อนให้คำปรึกษา	หลังให้คำปรึกษา	ค่าที่เปลี่ยนแปลง
1	15.24	15.41	0.17
2	30.06	28.55	-1.51
3	19.56	20.66	1.10
4	22.35	22.76	-0.41
5	35.00	33.51	-1.49
6	28.83	24.21	-4.62
7	20.00	20.00	0
8	28.00	28.00	0
9	15.00	15.59	0.59
10	22.67	22.22	-0.45
11	21.53	21.34	-0.19
12	26.22	26.43	0.21
13	24.22	24.00	-0.22
14	24.74	24.56	-0.18

ตารางที่ 16 ดัชนีมวลร่างกายที่เปลี่ยนแปลงของผู้ป่วยก่อนและหลังได้รับคำปรึกษา (ต่อ)

ผู้ป่วยลำดับที่	ก่อนให้คำปรึกษา	หลังให้คำปรึกษา	ค่าที่เปลี่ยนแปลง
15	26.67	27.11	0.44
16	23.50	24.00	0.50
17	27.69	27.49	-0.20
18	28.92	28.89	-0.03
19	21.09	21.29	0.20
20	22.66	22.23	-0.43
21	31.03	25.45	-5.58
22	26.45	26.45	0
23	24.33	24.13	-0.20
24	27.00	26.64	-0.36
25	30.00	28.74	-1.26
26	23.00	23.24	0.24
27	23.00	22.60	-0.40
28	26.00	25.78	0.22
29	24.00	24.00	0
30	24.00	23.78	0.22

ตารางที่ 17 การเปรียบเทียบน้ำหนักตัว ระดับน้ำตาลในเลือด และดัชนีมวลร่างกายก่อนและหลังได้รับคำปรึกษา

ดัชนี	ค่าเฉลี่ย		p-value
	ก่อนรับคำปรึกษา	หลังรับคำปรึกษา	
น้ำหนักตัว	62.3	62.1	0.130
ระดับน้ำตาลในเลือดก่อนอาหารเช้า	125.3	124.4	0.838
ดัชนีมวลร่างกาย	24.59	24.30	0.166